

บอระเพ็ด

ที่มารูป : ศูนย์บริหารศัตรูพืชขอนแก่น

ชื่อวิทยาศาสตร์	: <i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook. F. & Thoms <i>Tinospora tuberculata</i> Beumee
ชื่อภาษาอังกฤษ	: Boraphet
ชื่ออื่นๆ	: เครือเขาย้อ จุงจิง (ภาคเหนือ) เจตมูลหนาม (หนองคาย) ตัวเจตมูลย่าน เถาหัวค้อน (สระบุรี) หางหนู (อุบลราชธานี) เจ็ดหมื่นปลูก (ภาคใต้) บอระเพ็ดตัวเมีย
วงศ์	: MENISPERMACEAE

ลักษณะพืช

เป็นไม้เลื้อย ลำต้นเป็นเถา ขนาดเท่านิ้วมือ ตามเปลือกลำต้นมีปุ่มกระจายทั่วไป มีรากอากาศคล้ายเชือกเส้นเล็กห้อยย้อยลงมาเป็นสาย ใบเดี่ยวเรียงตัวแบบสลับ รูปใบคล้ายใบโพธิ์หรือรูปหัวใจ ดอกขนาดเล็กสีเหลือง ออกรวมกันเป็นช่อตามปมของลำต้น ผลรูปกลมรีสีเหลืองหรือสีส้ม ขนาด 2-3 เซนติเมตร

บอระเพ็ดพบขึ้นทั่วไปตามป่าเบญจพรรณ นิยมนำมาปลูกทำขี้มรรู

การปลูกและขยายพันธุ์

บอระเพ็ดขึ้นได้ในดินทั่วไป ชอบดินร่วนซุยที่มีอินทรีย์วัตถุ และไม่ชอบน้ำขัง ควรปลูกในฤดูฝน ขยายพันธุ์โดยใช้เถาปักชำ โดยตัดเถาแก่ให้ยาวประมาณ 1 กีบ ฝังลงในดินให้เอียงเล็กน้อย ลึกประมาณ 10 เซนติเมตร รดน้ำให้ชุ่มทันที เมื่อแตกใบและรากมากพอสมควรจึงย้ายไปปลูก ควรทำค้างสำหรับให้ต้นบอระเพ็ดเลื้อยเกาะ และหมั่นตัดแต่งเถา หลังปลูกประมาณ 3 ปี จึงตัดเถามาใช้

การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ทางยา

เถา : มีรสขมจัดเย็น ใช้แก้ไข้ ขับเหงื่อ แก้กระหายน้ำ แก้อ่อนใน บำรุงกำลัง และช่วยเจริญอาหาร โดยนำเถาสด ขนาดยาว 2-5 คืบ (30-40 กรัม) ต้มคั้นเอาน้ำดื่มหรือต้มเคี้ยวกับน้ำ 3 ส่วน จนเหลือ 1 ส่วน ดื่มก่อนอาหารวันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น หรือเวลามีอาการ (สมุนไพรสวนสิริ รุกขชาติ)

ใบ : มีรสขมเมา ใช้แก้รำมะนาด ปวดฟัน รักษาพยาธิ นำใบตำให้ละเอียดใช้พอกปิดฝี แก้ฟกช้ำ ดับพิษปวดแสบปวดร้อน (สารานุกรมสมุนไพร)

ผล : มีรสขม ใช้แก้ไข้ แก้เสมหะเป็นพิษ

รากอากาศ : มีรสขมเย็น แก้ไข้ขึ้นสูงมีอาการคลื่นเพื่อ ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ เจริญอาหาร

การใช้ประโยชน์อื่นๆ

- ใช้เถา 1 กิโลกรัม นำมาบดหรือทุบแช่น้ำ 1 ปี๊บ ทิ้งไว้ค้ำคืน น้ำน้ำหมักมาลิดป้องกันและกำจัดเชื้อรา แบคทีเรียได้ผลดี และไล่แมลงทุกชนิดได้ผลดีมาก (พืชฆ่าแมลง)

- นำบอระเพ็ด 1 กิโลกรัม เกลือ 3 กรัม น้ำปัสสาวะ น้ำข้าวข้าว มาผสมกันทิ้งไว้ 7 วัน กรอกให้โค-กระบือกิน รักษาอาการไม่กินหญ้า ผอม หรือนำบอระเพ็ด 1 กิโลกรัมและเกลือ 1 กำมือ ตำรวมกันผสมน้ำ 1 ลิตร กรอกให้โค-กระบือกิน 7 วัน ต่อครั้ง เพื่อบำรุงกำลัง (ภูมิปัญญาไทย สมุนไพรสำหรับโค-กระบือ)

สารสำคัญ

ต้นบอระเพ็ดมีสารเคมี คือ N-trans-feruloyltyramine, N-cis-feruloyltyramine, tinotuberide, phytosterol และ Picroretin (สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน สำหรับบุคลากรสาธารณสุข) ปัจจุบันองค์การเภสัชกรรมผลิตทิงเจอร์บอระเพ็ด เพื่อใช้แทน Tincture Gentian ซึ่งเป็นส่วนผสมของยาธาตุที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ การทดลองในสัตว์พบว่าน้ำสกัดเถาสามารถลดไข้ได้ (สมุนไพรสวนสิริ รุกขชาติ)

การตลาด

- รูปแบบผลิตภัณฑ์บอระเพ็ด ได้แก่ บอระเพ็ดแคปซูล แชมพูและครีมขนาดผสมสมุนไพรบอระเพ็ด อาหารเสริมบอระเพ็ด

- ราคาวัตถุดิบบอระเพ็ดแห้ง กิโลกรัมละ 60 บาท (ข้อมูลจากสถาบันการแพทย์แผนไทย) และกิโลกรัมละ 30 บาท (ข้อมูลจากสมาคมการแพทย์แผนไทยสระบุรี)

- ราคาต้นพันธุ์บอระเพ็ด ต้นละ 30 บาท (ข้อมูลจากชมรมรักษ์สมุนไพรลำปาง)